

KOROŠKI SLOVENEK

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stanje četrtletno: 1 RM — Rpf.; celoletno: 4 RM — Rpf.
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

Za Sueški prekop.

Vzporedno, s podvojenimi nemškimi napadi na osrčje Anglije, London, se vrši prodiranje italijanske armade iz Libije v smeri proti Sueškemu prekopu. Italijanska vojaška poročila zadnjih dveh tednov omenjajo srčnost pomorskih, zračnih in kopnih bojov v tem predelu, prednjeazijskih držav se pričinja lotevati nek nemir in v Egiptu samem so si na jasnem, da se je na afriških tleh pričela vojna najdalekosežnejših posledic, vojna za Sueški prekop. Kdor pozna pomen tega prekopa, bo vedel tudi za važnost započetega boja zanj.

Že pred davnimi, tisočletji so se ukvarjali z mislijo, kako združiti dva oceana, ki bi tako postala uprav idealna pomorska pot med Azijo in Evropo. Že najmočnejši vladar faraonske vladavine, Ramzes II., je leta 1350 pred Kristusom započel veliko-potezno delo s tisoči sužnjem in tlako. A ko so dospeli tik pred Sueškim zalivom do Slanih jezer, katerih gladina je še danes 7 m nižja od gladine Sredozemskega morja, so delo iz strahu pred poplavami ustavili. Vodno pot so spet zasuli s peskom. Za Ramzesom se je zaman trudil za prekop mogočni Egipčan Necho. Šele leta 522 pred Kristusom je perzijski kralj Darij Histaspis po uklonitvi Egipta dovršil vodni prekop med Nilom in Rdečim morjem. Grški pisatelj Herodot pripoveduje, da je bil prekop 180 km dolg, 45 m širok in 5 m globok. Egipčan Ptolomej Filadelfus je zgradil nov, krajši kanal z zatvornicami, ki je služil z malimi odmori do 8. stoletja po Kristusu, ko ga je kalif Almanson spet razrušiti. Nato je izginila o vodni cesti k Rdečemu morju sleherna sled.

Avstrijec Negrelli je bil, ki je začetkom 19. stoletja izdelal nov načrt za prekop. Po njegovi smrti se je načrta polastil Francoz Lesseps in započel njegovo izvedbo. Angleži so Lessepsa proglasili za goljufa, Francija pa je bila kmalu pridobljena za misel tekmovalca z Anglijo s pomočjo najkrajše zveze med Sredozemljem in Indijskim oceanom. Ustanovljena je bila sueška družba, večino njenih akcij si je pridobil zapravljivi egiptovski državnik Ismail paša, družbi pa je zagotovil upravo prekopa za 99 let. Dela so se pričela. Kmalu se je Anglija zbalala za svojo pomorsko veljavo in začela z vsemi silami stremeti za tem, da si prekop osvoji. „Če se bo prekop res dogradil, bo angleški in ves dobiček bo tekkel v naše žepce, četudi zanj nismo dali ničesar,“ tako je zapisal nek židovski časnikar v Londonu in zadel pravo. Ismail paša je zašel v denarne zagate, akcije je ponudil v nakup Rothschildu in 25. novembra 1875 je prešel Sueški prekop v angleško last. To je hkrati pomenilo konec neodvisnosti Egipta. Angležem je postal prekop eden najvažnejših finančnih virov.

Italijanski general Graziani se s svojo armado bliža Nilu. Napad na afriškem ozemlju zadobiva čim večji obseg in pomen. Anglijo skrbi usoda prekopa z vsakim dnem bolj. Prekop sam, ki meri 170 km, je 120 m širok in 12 m globok, so zavarovali s protiletalskimi baterijami. V Egiptu so osredotočili vse razpoložljive sile in ga bodo skušali braniti z vsemi sredstvi. Kajti če izgubijo Egipt, so izgubili prekop. Braniti ga skušajo iz Sudana, koder prodirajo Italijani iz Abesinije. V Palestini, Transjordaniji in na Sinajskem polotoku se bojijo vpliva arabskega kralja Ibna Sauda, ki je Angležem zbog njihove politike napram Ju-

dom zaklet sovražnik. Sosednjo Sirijo, ki je doslej pod pokroviteljstvom Francije, bi radi imeli Turki in Iranci. Tudi Rusija bi svoje meje na jugu rada nekoliko raztegnila. Skratka: najnovejši vojaški razvoj na afriških tleh se dotika neštetihih vprašanj. Prednjega vzhoda in odloča neposredno o tem, kdo bo bodoči gospodar dragocene pomorske poti iz Sredozemskega morja v Indijski oce-

an. Čim Anglija to vojno na vzhodu izgubi, je zadeta glavna življenjska žila njenega imperija.

Pomen Sueškega prekopa bi postal viden takoj na to, ker bi menjava njegovega gospodarja sprožila kopo vprašanj okoli delov britanskega imperija na Daljnem vzhodu, predvsem pa vprašanje Indije. Rana, zadana imperiju tod, bi nemara postala njegova smrt na rana.

bo trozveza odločitev izsilila. Z Rusijo hoče Japonska najboljših odnošajev. S kitajsko vlado v Nankingu vodi Japonska zaključna pogajanja.

Rusija.

Vrhovni sovjet in svet komisarjev sta izdala ukrep, ki uvaja obvezno delo v vsej Rusiji. Letno bo zajetih nad 1 milijon mladih ljudi obeh spolov in bodo tvorili industrijsko delavsko rezervo. Ustvarjene bodo zanje posebne rokodelske, železniške in tovarniške šole. Po obveznem letu bodo mladi ljudje morali delati 4 leta v kakem velikem državnem podjetju. Drug ukrep uvaja šolnino za višje srednje in visoke šole, s čimer se bo dotok mladine v višje šole precej izožil.

Pregled vojnih dogodkov.

Izveček iz poročil vrhovnega poveljstva nemške vojske:

V dneh od 3. do 7. oktobra so nemška letala napadala London in druga važna angleška oporišča z nezmanjšano srčnostjo. Tovarne za vojni material, letališča, petrolejski tanki, pristaniške naprave, doki so bili z bombami najtežjih kalibrov upepeljeni. V petek sta dve nemški podmornici potopili 9 angleških trgovskih ladij s 57.000 BRT. V nedeljo so letala razpršila dve ladijski skupini in dve ladji težko poškodovale. Od 3. do 7. oktobra je nasprotnik izgubil 47 letal, 23 nemških se ni vrnilo. Zračno brodogovje majorja Petersna je v 6 tednih na Atlantskem oceanu potopilo 90.000 BRT in 40.000 BRT pa poškodovalo. Sovražna letala so skušala doseči severno in zapadno nemško obalo, vojaški cilji pri tem niso bili zadeti.

Na italijansko-afriški fronto:

Vršili so se zračni boji nad angleško-egiptovskim Sudanom. 4. oktobra so angleška letala napadala abesinske kraje. Pri Sidi Barani v Egiptu je prišlo do italijansko-angleškega spopada, v katerem so italijanske čete pognale v beg angleške oklopne vozove in tanke. Nad Malto se je vnela letalska bitka, v kateri je bilo sestreljeno 1 angleško in 1 italijansko letalo. Potopljivi sta bili dve sovražni podmornici. V sev. Afriki so ital. letala napadla več sovražnih postojank, v Rdečem morju je bil bombardiran otok Perim.

Führer in duče sta se vnovič sestala.

Nemški poročevalski urad javlja: Na Brennerju 4. oktobra. V okviru rednih nemško-italijanskih izmenjavanj mnenj sta se Führer in duče danes opoldne sestala na Brennerju. V iskrenem, v duhu osišča vodenem razgovoru, ki je trajal tri ure in sta mu prisostvovala oba zunanja ministra, so bila prerešena vsa, obe državi zadevajoča vprašanja. Pri zadnjem delu razgovorov je bil navzoč tudi general-feldmaršal Keitel. Razgovor se je med zajutrkom v malem krogu nadaljeval. Pri prihodu in odhodu obeh državnikov je italijanska godba igrala nemško in italijansko državno himno.

Navdušenje v Italiji.

Po sestanku Führerja in dučerja na Brennerju so se vršila po vsej Italiji velika zborovanja, na katerih so strankini funkcionarji poročali o položaju in podčrtavali da je Italija odločena se boriti do popolnega uničenja angleškega imperija. Listi so se bavili z brennerskim sestankom ter poudarjali, da se Anglija že nahaja na koncu svojih moči, Italija in Nemčija pa sta si ohranili odločevanje o poteku nadaljnjih vojne in končne zmage.

Trenje v Egiptu.

Po brennerskem sestanku so se duhovi v Egiptu močno razgibali. Dočim se je egiptovska vlada posvetovala z angleškim poveljnikom za Bližnji vzhod, je opozicionalna Wafd-stranka na seji svojih voditeljev sklenila, da bo skušala z vsemi sredstvi preprečiti vstop Egipta v vojno in se bo v to poslužila v danem slučaju tudi demonstracij, kajti „Egipt ne sme doživeti usode Poljske ali Belgije“.

Anglija.

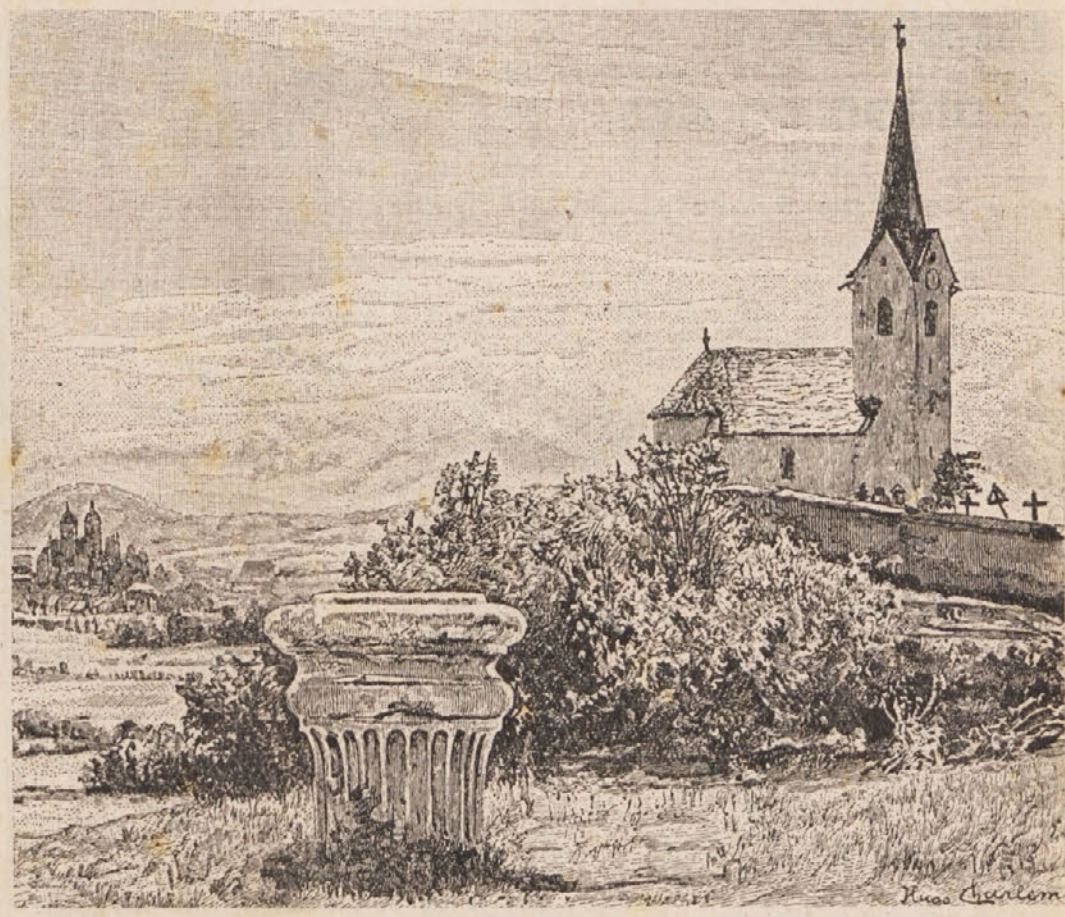
Angleška propaganda je s polno paro na delu. V radio-poročilih se pravi, da se je zasedba angleškega otoka izjalovila in da Italija v Sredozemlju in Afriki ne more napredovati. Reuterjev urad je razglasil, da je Anglija v septembru izgubila 319 letal, sestrelila pa 2161 nemških. Nemški poročevalski urad je te številke popravil in ugotovil, da je Anglija v dveh mesecih izgubila nič manj ko 2474 letal, dočim pogreša Nemčija le 706 lastnih. — „Völk. Beobachter“ od zadnje nedelje priobča članek drž. prosvetnega vodje Alfreda Rosenberga, ki uvodno navaja nedavne Churchillove besede, da je treba „Zedinjene države in angleški imperij kakorkoli in v kateri koli njihovi zadevi medsebojno povezati“, in ki ugotavlja, da namerala Anglija voditi vojno še več let v tej obliki, da združi Zedinjene države, svoje kolonije in dominije v nekako splošno anglo-saksonsko skupnost, angleški otok pa prepusti nemški nadoblasti.

Politične spremembe v Angliji. Iz vlade je izstopil Chamberlain, ki se je istočasno odpovedal vodstvu konzervativne stranke. Za novega voditelja

stranke bo najbrže izvoljen Churchill. Nemški listi napovedujejo tudi odstop zunanjega ministra Halifaxa, dočim se vedno bolj imenuje delavski minister Bevin, kar znači, da prehaja politično težišče na delavsko stranko, katere najvidnejši zastopnik je omenjeni političar.

Japonska in Amerika.

Japonski ministrski predsednik knez Konoye je minuli petek podal važne izjave, tičeče se japonskih odnošajev do Amerike. Poudaril je, da je trozveza Japonska—Nemčija—Italija odločena, da z orožjem nastopi proti vsakomur, ki bi ogrožal eno izmed pogodbenic. Mir na Tihem morju je zajamčen do tlej, dokler se bosta Amerika in Japonska razumeli in spoštovali. Amerika naj torej preudari svoj položaj in revidira svoje dosedanje zadržanje. Če pa je mnenja, da je trozveza naperjena proti njej, in bo hotela izzivati, potem

KNEŽJI KAMEN.

Narod in država.

Ob 20. obletnici koroškega glasovanja.

Moderno državnoznanstvo razlaga državo ne kot navadno društvo, slučajno nastalo iz potrebe zaščite ali skupne obrambe svojih članov, marveč kot najbolj dovršeno obliko narodnega življenja. Država je organiziran narod in skrb za narodno duševno in gospodarsko dobrobit je prva naloga državnega vodstva. Državlani tako pojmovane države niso dolžni svoji državi samo navadne pokorščine, marveč so istotako obvezani služiti blaginji vsega naroda ter skrbeti za čast in dobro ime svoje države.

Moderna država je torej najožje povezana z narodom. Zato je državljanska zvestoba kos zvestobe, ki jo terja narodna družina, in korenini v npravnih sili ali kreposti državljanov.

Sožitje v državi je združeno z odpovedmi in pokorščino v mirnem času in še bolj v času, ko se država nahaja v vojni. Državi ni in ne more biti vseeno, če sta odpoved in pokorščina samo prisiljeni in zunanji ter če ju izsiljuje neizprosni kazenski zakon. Tako zvestoba je le navidezna in jo razvednoti stremenje poedincev, da se ji izognejo neopaženo za hrbtno države in njenih organov in nekako med vrsticami besedila njenih postav. Pravi državljani doprinašajo žrtve na oltar svoje domovine prostovoljno in prododušno, odpovedi prevzema kot prispevek, katerega dolguje občestvu, ki stoji nad njim in brez katerega je nezmožen osebne rasti in kulturnega pcdviga.

Narod je temelj in cilj moderne države. Teorije politične demokracije, ki so državo poniževale v orodje razrednih strank ali celo v sredstvo poedinih oseb, so razveljavljene. Narod, to silno naravno občestvo, ki oklepa poedince od rojstva do groba in mu nudi duševne in gospodarske predpogoje njegove rasti, je stopil na mesto strank in poedinih, bolj ali manj zasebnim skupinam služočih politikov. Vzgoja v narodno občestvo je s tem predpogoj vzgoje v državno skupnost, krepitev narodne zvestobe je čvrstitev državljanske zvestobe. Narodna zavest in narodna zvestoba sta najtesneje povezani z državljansko zavestjo in zvestobo.

* * *

Mi koroški Slovenci smo po glasovanju leta 1920 narodna manjšina. Če ocenimo naše zadržanje po glasovanju napram državi, smemo z mirno vestjo ugotoviti: Nikdar se nismo zavestno pregrešili nad državo, vsikdar smo bili njeni dobri državljani. Svojo državljansko zvestobo smo izvajali iz svoje narodne zvestobe. Tako po glasovanju, tako v bivši Avstriji in tako sedaj v Veliki Nemčiji. V šoli narodne požrtvovalnosti smo se učili državljanske požrtvovalnosti, veličina narodnega občestva nas je vodila k dobremu in pravilnemu vrednotenju državne skupnosti. Svojo narodnost pojmuemo kot nravno, kulturno, socialno in gospodarsko zapoved in s svojim prizadevanjem za nravnost, kulturnost in socialnost naših slovenskih vrst smo prispevali svoj poseben delež državi, kateri smo pripadali in kateri pripadamo.

Kot narodna manjšina si nismo lastili pravice, da bi kakorkoli določevali usodo ali obliko svoje države. To veliko odgovornost smatramo kot narodna manjšina v nemški državi za izključno pravico nemškega naroda. Pač pa smo od prvega dneva po glasovanju do danes poudarjali po nravnih in naravnih zakonih nakazano in v teoriji moderne države podčrtano povezanost narodne in državljanske zvestobe. Uveljavljanje te povezanosti je naš slovenski program in v tej službi je vse naše narodno delo, tisk, izjave in govori. Tako bomo držali tudi v bodoče.

Jasne, enoumne izjave vodje Velike Nemčije nas v tem zadržanju potrjujejo. Nemški narodni socializem, ki uči objektivno podano, krvno in kulturno utemeljeno narodnost, nas za to legitimira, da služimo svoji državi kot dobri člani svojega lastnega naroda. Hoto nerazumevanje tovrstne naše na-

rodne volje bomo, danim prilikam odgovarjajoče, tudi v bodoče odklanjali, pri tem pa se zavedali, da mora do sledni razvoj narodno-socialistične države sam voditi do najožje povezanosti narodne in državljanske zvestobe

tudi med nami koroškimi Slovenci. Naša kulturna in zadržna samopomoč pa nam bo naše vodilo in v tej samopomoči hočemo zreti svoj poseben, slovenski prispevek k dobri časti in ugledu naše države Velike Nemčije.

Čirom naše zemlje

Pobratimija.

Simon Jenko.

Naj čuje zemlja in nebo,
kar d'nes pobratimi pojo!
Naj se od ust do ust razlega,
kar tu med nami vsak prisega:
da srce zvesto kakor zdaj
ostalo bode vekomaj.

In ko ločitve pride čas,
na razne poti žene nas,
tu na, pobratim, roko mojo,
ti mi podaj desnico svojo,
da srce zvesto kakor zdaj
ostalo bode vekomaj!

Beseda dana, vez velja,
ne zemlje moč, ne moč nebà
in ne peklà ognjena sila
vezi ne bode razrušila:
saj srca zvesta kakor zdaj
ostala bodo vekomaj!

Klagenfurt — Celovec. Po priključitvi okoliških občin šteje naše deželno mesto 53.516 prebivalcev. Od teh je 1800 zaposlenih v kmetijstvu, 15.500 oseb dela v industriji in obrti, 9900 si služi kruh v trgovini in prometu, javnega uradništva je skupno 12.900, samostojnih poklicev 11.200, doma zaposlenih 2200 oseb. Po teh številkah torej prednjačita v Celovcu industrija in obrt, število uradništva pa neznatno odtehta svoto samostojnih poklicev.

Villach — Beljak. Ruski pevski zbor „Bojar“ je kakor v Gradcu, Celovcu in drugod, v četrtek, dne 26. kimavca, nastopil tudi v Nikolajski dvorani v Beljaku. Dvorana je bila polna poslušalcev. Zbor obstoji iz dirigenta, osem moških ter osem ženskih glasov. Moški pojo stojé, dame sedé, vsi pa so v ruskih narodnih nošah, možje z orlom na prsih, žene z dragocenim nakitjem. Vse pesmi, — vse v ruskem melodioznem in samoglasnikov polnem jeziku, v marsičem zelo podobnem slovensčini —, zlasti „Slavček“, „12 roparjev“ in „Večerni zvon“ ter druge so žele splošno odobravanje, izraženo z dolgotrajnim ploskanjem. Sologlasovi — bas, tenor in sopran — ter g. pevodvaja so prejeli od občinstva še posebno pritrjenje. Med odmorom so člani zbora prodajali slikanje zbora, napravljena v „Skali“ v Berlinu. Pripeljali in odpeljali so se s posebnim avtobusom. — Praščajtje! Spasiba! Da skorava svidanija!

Sodnijski edikt. Sodišče v Dobrli vesi je izdalo edikt, tičoč se dedičev pokojnega župnika Jožefa Pollaka iz Št. Lipša, umrlega 24. julija 1940. Edikt se glasi: Oporoka se je našla. V njej so imenovani sprejemniki zapuščine, katere je vsled neimenovanja dedičev smatrati sorazmerno za dediče in od katerih je sodišču nepoznano bivališče sledečih oseb: 1. Franz Brežjak, 2. Franc Globočnik, 3. Anton Globočnik, 4. Anna Köhler, 5. N. Karicelj, bogoslovec, 6. Marija Križman, 7. Ivan Križ, 8. Albert Luschnig, 9. Karl Miklitsch, 10. Helena Pollak, 11. Karl Ravninar, 12. Franc Ravninar, 13. Boris Wider, 14. Dora Sommer, 15. Karl Urch, 16. Valentin Urch, ki se pozivajo, naj se tekom šestih mesecev javijo tukajšnjemu sodišču. Po tem terminu se uredi zapuščina z ostalimi dediči in s za odsotne imenovanim kuratorjem gospo Justizinspektor Ano Köstinger v Dobrli vesi, Sodnija v Dobrli vesi, dne 20. septembra 1940.

Suetschach — Sveče. Tik nad našo vasjo je bila dograjena lična zasilna železniška postaja. Otvoritev je bila prvotno predvidena za 6. oktober. Ravnateljstvo drž. železnic v Beljaku pa je odredilo, da se postaja Sveče otvori šele v poznejšem terminu.

Wernberg — Vernberg. (Utopljenka.) V soboto, dne 7. kimavca, bil je zelo topele dan. Radi imendana sestre

prednice so imele novinke misijonišča Vernberg popoldan kratek izlet v grajski, pod gradom nad Dravo ležeči gaj (park). Niti dva koraka od obrežja Drave je podvodni vrtnec, v katerega sta dve novinki pri kopanju zagazili. Ko sta zaklicali na pomoč, jima je tretja novinka, g.čna Voluntas Glasmacher, prihitela na pomoč ter obe rešila, pri tem pa sama zašla predaleč. Dravski mrzli kot jo je potegnili seboj in hipoma je izginila pod vodnim površjem. Utonila je. Kljub naglemu in skrbnemu iskanju trupla ni bilo mogoče najti. Šele po 11 dneh je bilo naplavljeno v Podjuni nedaleč od držav-

Po otavi. fot. Linhart.

ne meje. Preč. g. p. rektor samostana Vernberg je ob asistenci domačega preč. g. župnika izvršil za tako nenadoma umrlo na pokopališču župnije Žvabek pogrebne obrede. Oba duhovnika sta ji ob navzočnosti mnogih toplotno sočutečih žvabeških faranov govorila ob grobu v slovo ter samostanu in sorodnikom v tolažbo. Dve sestri vernberškega samostana ter mnogo farnih mladenk ondotne župnije je okrasilo njeno rakev in njen zgodnji grob z nebrot cvetličnimi šopki in vencii. Rajna je rodom iz Porenja in je dopolnila jedva 20 let. Bila je tudi učiteljica angleščine in za vzvišene vzore navdušeno dekle. Veselila se je že zdaj, ko bi bila smela in mogla postati prava misijonska sestra in aktivna sodelavka širjenja krščanske vere zlasti v Južni Afriki, kjer ima ta red več naselbin. Z drugimi novinkami in sestrami je redoma do smrtne dneva vsak dan prejemala angelski kruh. Slavni Žvabek pa sme sedaj do sodnega dne hraniti mlado truplo svetniške mladenke!

Lind — Lipa. Vedno češčenje, ki smo ga imenom vse škofije dne 25. kimavca zopet obhajali v Lipi, je bilo dokaz žive vere mnogih faranov, ki so kljub lepemu vremenu in mnogemu jesenskem delu prišli in vztrajali pri vseh petih mašah in štirih pridigah, ki so jih imeli domači g. župnik in 3 sosedni duhovniki. Tudi popoldne je bilo vedno precej ljudij v cerkvi, v kateri je tudi 18 duhovnikov, ki so bili tam zbrani na dušnopastirski konferenci, pod vodstvom g. dekana opravilo lastno skupno molilno uro. Glavni oltar je bil lepo okrašen s številnim cvetjem in zelenjem. Ob bajni razsvetljavi in veselem petju cerkvenega pevskega zbora v krasno obnovljeni cerkvi je župnik slovesnost končal z zahvalno pesmijo.

Gottesthal — Skočidol. (Obisk škofa z birmo) smo imeli tu v soboto in nedeljo dne 21. in 22. kimavca. Na sobotni večer je sledilo obnovljenje krstne obljube s petimi litanijami Materie Božje ter na nerazsvetljenem pokopališču opravilo za rajne. V navorih je Prevzvišeni poudaril zvestobo krstni obljubi ter vero rajnih v Kristusa — križi na njih grobeh — ter dolžnost faranov, da skrbijo za dušni blagor v Gospodu počivajočih. Med jutranjo farno mašo je Presvitli tudi sam spovedoval, na kar je sledilo birmosko opravilo s slovesnim vdomom, po-

zdravom po župniku, škofovo mašo in vzneseno homilijo o posvečujoči milosti, ki jo je nato v slovensčini kratko ponovil dravski g. župnik. Po birmi, ki jo je sprejelo 42 otrok, rojenih v 21 župnijah, je škof bodril botre in stariše, naj čuvajo nad krščansko vzgojo svojih otrok, naj jih vestno pošiljajo k sv. mašam, k verskim uram in k svetim zakramentom. Kmalu po opravljenih se je škof s tajnikom vrnil v Celovec.

Selpritsch — Žoprače. Smrt skrbne matere. V septembru smo spremili k zadnjemu počitku na pokopališču v Logo ves Magdaleno Dersola p. d. staro Pukličinjo na Žopračah. Rajna je ob strani že rajnega moža vzgojila štiri otroke, kateri so vsi vredni potomci svojih starišev in imajo trije lastne domove, sin Janko pa je zdravnik na Dunaju. Pri odprtem grobu je domači g. župnik orisal nevidno delo rajne mamic. Ostalim naše prisrčno sožalje! Rajna mati naj počiva po trudapolnem delu v miru!

Augsdorf — Loga ves. Ana Schwann, p. d. Mežnarca, je obirala jabolka. Pri tem se ji nasloni lestva. V hipu, ko se hoče prijeti za vejo, se dotakne z rokama za žico električne napeljave. V nezavesti pade na tla. Pri tem si je opekla precej eno roko in čuda, da ni bilo hušje nesreče. Zdravnik, kateri je nudil ponesrečeni pomoč, je izjavil, da jo je rešilo smrti le njeno zdravo srce. Torej pri elektriki povsod previdnost! Smrt je dne 25. septembra vzela koso iz rok in podala svojo vojnemu invalidu Juriju Moser. Kosil je na travniku, postalo mu je slabo in oprt na koso je umrl.

Zadnja pot dveh sester. (Fürnitz — Brnca.) Kruglovo družino na Brnci je zadela izredno težka nesreča: na en sam dan je izgubila dve svoji pridni hčerki, 30 letno Mojcko in 26 letno Lojzko. Dobra Kruglova mama dolgo ne bo mogla preboleti bridkega udara, ko pa sta bili rajnici njena velika opora v večeru njenega življenja. Veselje je imela z njima in smela se je radovati uspeha svoje požrtvovalne vzgoje. Mojcka in Lojzka sta bili med najboljšimi brnški deklet, verni, zavedni in močno navezani na svoj dom. Gospodarske prilike so ju napotile, da sta že zgodaj odšli služiti v tujino, odkoder sta se v mamino veselje redno vračali domov. V vrsti članic brnškega „Dobrača“ sta bili med prvimi, obe zelo čislani igralki in pevki. Njuna zadnja služba je bila v beljaških Toplicah. Tod so imeli do oktobra še visoko tujsko sezono in mlajša Lojzka se je morala za sezonski čas zadovoljiti s preprostim prenočiščem v bližini kopalnega bazena. Predzadnji ponedeljek zvečer je Mojcka po končanem delu spremljala mlajšo sestro v njeno spalnico, v nepregledni temi pa sta dekleti najbrže zašli s pota. V jutro drugega dneva so ju iskali in našli obe v kopalnem bazenu utopljeni. Sodi se, da je padla Lojzka v vodo, ki je tam nad 2 metra globoka, sestra ji je skočila na pomoč, a njuni poizkusi so bili zaman. Še v smrti sta se krčevito oprijemali druga druge. Vsa Brnca se je zavila v žalost, ko so pripeljali utopljenki k štirti materi na dom in ju položili na mrtvaški oder. Dekleta so rajni vrstnici položile sredi cvetja in vencev in na dan pogreba je mladi žrtvi spremljala ogromna množica domačinov na zadnji poti. Iz Toplic sta došla počastiti njun spomin gospodar in gospodinja s služinčadjo vred. Ob zadnjem slovesu na domu je zapel brnški pevski zbor pretresljivo žalostinko, nakar so krsti prenesli v farno cerkev in od tam na pokopališče. Po opravljenih cerkvenih obredih so prečastiti g. župnik Vrhnjak v lepem nagovoru orisali vedri in dobri značaj obeh sester in z mehki besedami tolažili mater, na katere življenjsko pot je Previdnost natrosila toliko trpljenja, ko je med svetovno vojno iztrgala iz Kruglove družine dobrega očeta in terjala sedaj še dražjo žrtev. Spet se je v slovo oglašil pevski zbor, nato pa je zemlja zagnila, kar je bilo na rajnih dekletih njenega. Naj njuni duši bivata pri svojem Gospodarju, kateremu sta zvesto služili! Brnška farna družina naj ohrani spomin na značajnost in zavednost Kruglovih

deklet, mater pa naj tolaži zavest zopetnega svidenja z ljubljenima hčer-kama!

Ostalo v par besedah. Višina posojil, ki jih dovoljuje država novoporočen-cem, je dosegla 2 milijardi mark. — Te dni biva v Celovcu delovni mini-ster Seldte. — S 6. oktobrom je v veljavi novi vozni red. — V Celovcu je bil otvorjen prvi letnik za poslo-vodje občin in hranilnic. Slični šoli bosta otvorjeni tudi v Beljaku in Lien-zu. — Na voznji z Žihpolj v Celovec je prišel pod voz in si zlomil nogo 21 letni kmetijski delavec Mihael Kilko. — 33 letni cigan Seger iz celovškega predmestja se je bavil s kurjo tatvino. Zavil je vrat več ko 25 kokošim ter zakrivil še druge tatvine. Sedel bo 6 mesecev. — Na voznji s kolesom se je ponesrečila 44 letna kmetica Ana Rabič iz Vetrinja. — Drž. poštni urad v Gradcu je dobil oddelek za sprejem in oddajo brzozavnih slik. Tak brzo-jav, po katerem se lahko pošlje foto-grafija brzozavnim potom poljubno kam v državi, stane 3 do 4 marke. — Iz Saške je došlo na Koroško 600 deklet vršit obvezno delovno službo. Razdelila so se na Zagorje, Pliberk, Miklavčevo, Kaplo ob Dravi, Bače, Drašče, Čajno, Grabštanj in še druge kraje.

Nase gospodarstvo

Kedaj se naturalne dajatve spremenijo v denarne terjatve?

Kmetje in posestniki so si še vedno na nejasnem, kako je s pogodbami oz. dolgovi, ki predvidevajo dajatve v naturalijah. To zamorejo biti pogodbe z užitkarji, delavci, lastniki zemljišč, upniki i. dr., ki vsebujejo za dolžnika obveznost, da bo svoj dolg plačeval v obliki pridelkov oz. živeža. Ker je med vojno uvedena podrobna organizacija prehrane in oskrbe s prehrano, so tovrstni dolžniki zašli v zadrego. Naturalnih dajatev ne morejo več spolnje-vati, vsaj ne oddajati onega živeža, ki je zajet po nakaznicah (moka, meso, jajca i. dr.) Zanje je v veljavi nova vladna odredba.

Z 29. julijem t. l. je državna vlada odredila o terjatvah in pravicah na ponavljajoče se naturalne dajatve slede-če: Če se ponavljajoče se naturalne dajatve vsled javne uprave kmetijskih pridelkov ne morejo več spolnjevati, stopi na njihovo mesto dajatev v denarju. Če je v pogodbi o naturalni dajatvi omenjena tudi denarna svota, ki se izplačuje namesto kmetijskih pridelkov ali zahteva v izplačilo, potem je odslej v veljavi ta denarna svota. V vseh slučajih pa se smejo pogodbeniki zediniti, da bodo dajali oz. sprejemali naturalije ne v denarju, marveč v pridelkih, ki niso na nakaznice (n. pr. sadje, začasna oddaja zemljišča v naj-em i. dr.).

Nova odredba določa tudi višino denarne svote, ki stopi na mesto v po-godbi omenjenih naturalij. Dolžnik izplača svojemu upniku toliko denar-ja, kolikor bi ga dobil, če bi v pogod-bi omenjene naturalije drugje prodal. V pogodbi je naprimer omenjeno, da mora gospodar hlapcu dati letno 10 kg slanine, odslej mu bo plačal toliko, kolikor bi dobil denarja, če bi 10 kg slanine prodal na trgu. Važno je torej, da pride v poštev prodajna in ne nakupna cena. Le če bi se upniku pri takem obračunavanju godila očitna krivica in bi bila za dolžnika primerna višja denarna svota, se taista sme vpo-staviti. Vendar tako določena višina ne sme presegati svote, ki bi bila po-trebna za nakup dolžnih naturalij.

Toplo se priporoča, naj se dolžniki in upniki medsebojno mirno zedinijo o spremembi naturalnih dajatev v denarne oz. v dajatve neupravljenih pridelkov. Če se kljub prizadevanju ne morejo zediniti, naj se najprej poslu-žijo posredovanja kakega uglednega soseda ali moža v občini. Če sporazum še ni mogoč, bo posredoval sod-nik, ki bo skušal najti mirno rešitev in če se mu taista ne posreči, bo spo-razumno z okrajnim kmečkim vodjem in uradom za nadzorstvo cen odločil sam. Vendar bo sodnik na ta prepro-sti način pomagal le, če je dajatev v

naturalijah nesporna. V drugih sluča-jih odločuje civilno sodišče v obliki procesov. Sprememba naturalnih dajatev v denarne se v zemljiški knjigi običajno ne zabeleži.

Po „Kleine Zeitung“.

Razpošiljanje jabolk potom pošte ali železnice brez dovoljenja je prepove-dano. Glavna zveza nemških vrtnar-jev je zasegla vsa pri producentih se nahajajoča jabolka in si pridržala raz-polaganje z njimi. Za Južno marko je dovoljena olajšava, da se smejo pošiljati jabolka po pošti ali železnici do 20 kg teže, če se sprejemnik naha-ja na Koroškem ali Štajerskem, ven-dar je treba dovoljenja tudi za te pošiljke. Izstavljaajo jih „Bezirksabgabe-stellen“.

Državna podpora za izboljšanje po-deželskih stanovanj. Izšla je odredba, po kateri dovoljuje država podporo za gradnjo in izgradnjo stanovanj za vsako v kmečkem domu zaposleno osebo. Pod stanovanjem se v tej odredbi raz-umejo prostori, ki tvorijo enoto, torej s kuhinjo, spalnico in ev. še drugo so-bo ter po možnosti z lastnim vhodom. Priprava stanovanj v podstrešju je iz-recno dovoljena. Stanovanje more bi-ti namenjeno kmetijskim delavcem ali družinam z vsaj 3 otroki. Za novo stanovanje se dovoli največ 800 RM, za izgradnjo ali dograditev pa največ 600 RM. Prošnja se vložijo na okraj-no kmečko zvezo. Dela morajo biti iz-vedena do konca tekočega leta. Tudi poprave stanovanj se od države sub-ventionirajo, tako pleskarska dela, ob-nova strešnih cev, poprava oken, vrat, poda, stropa, stopnic, vodne napeljave i. dr. Torej zamore v okviru te odred-be vsak kmet svoj dom obnoviti. Sme-jo se izvesti tudi dopolnilna dela, tako napeljava elektrike, kopalnica, vodo-vod, kanalizacija i. dr. Stroški za de-la morajo znašati vsaj 100 RM in jih krije država do 50% in izjemno do 75%. Podrobnosti pojasnijo krajevni kmečki vodje.

Vrednost prehranjevanja. Statistiki so izračunali, da je v posameznih pridelkih različna količina živilskih snovi ali enot. Po teh računih hrani 1 hektar rži 5 ljudi, 1 hektar pšenice 6 in en hektar krompirja 10 oseb, 1 ha slad-korne pese pa celo 20 ljudi. Krompir in pesa sta dragocen pridelek zato, ker služita ne samo neposredni prehrani, marveč tudi kot živinska krma, od-koder človek dobavlja mast, mleko in meso.

Kako zdravimo drevesne rane. Često se pripeti, da se rani sadno drevo, bo-disi da se je odlomila veja ali je zadel ob drevo kak trd predmet. Drevesnih ran nikar ne zanemarjamo, ker nas sicer lahko kmalu iznenadi sadni rak, ki je zelo nevaren in za drevo često usoden. Rano najprej gladko izrežemo in jo namažemo z mešanico ilovice, kravjaka in ječmenovih res ter dobro ovijemo s kako cunjico. V kratkem se zaceli, nakar lahko ovoj odstranimo. — Enako zdravimo drevesa, katera je na-padel rak, če se še ni predaleč razje-del, in drevje, ki je delno osmojeno.

Idealna sadna shramba bi morala biti najprej temeljito očiščena. Stene naj bi bile sveže prebeljene. Temperatura naj se giblje med 4 in 8 stopinj Celzi-ja. Dnevne luči naj v shrambi ne bo, vlada naj mrak ali tudi tema. Deske, na katerih je sadje, naj so gladke in sadje naloženo na široko stran. Čim manj se v shrambi hantira, čim manj se sadja ljudje dotikajo, tem bolj sve-že ostane.

Naši konji bolehajo radi na kopitih, ker si jih ogledamo le, če je treba s konjem h kovaču. Pravi konjerejci posvečajo konjskim kopitom veliko pažnjo, vedoč, da je tod konjska sila. Vsak dan jih pregledajo, iz spodnjega dela odstranijo vso nesnago, kontro-lirajo podkve ter kopito polijejo z mlačno vodo, da ostane vlažno in se ne krha.

Kako je z apnom za gnojenje. Juž-no-nemška družba za gnojilno apno je objavila v glasilu Kmečke zveze, katere vrste apna ima za letošnjo jesen še na razpolago. V oktobru od-daja še apno v kosih in ogljikovo-kislo apno, v novembru pa poleg ome-njenih dveh vrst tudi mešano apno. Naročila se izvršujejo v vrstnem redu.

Kako obvarujem krompir gnilobe. Krompirjeva gniloba se pokaže že pri zelenju. V vlažnih dneh krompirje-va ovne in začne gniti, gnilobne gli-vice se prenesejo na gomolje in prej ali slej sadež oboli. Najprej bomo to-rej odstranili pri spravljanju krompirja vse nagnite ali sumljive sadeže. Krom-pir spravimo na suha tla, vlažni krom-pir naj se pred spravljanjem dobro osu-ši. Če se obeta bolj vlažna jesen, dobro služi prašek Karzan, katerega potro-simo po kupu in ki ugonobi vse gni-lobne glivice. Zahteva se lahko v vsaki kmetijski zadrugi. Zelo važno je tudi merjenje temperature kupa. Čim doseže temperatura med gomolji gotovo višino, je to znamenje, da za-čenjajo poedini sadeži gniti. Enako škodljiv je mraz. Krompirjeva klet bodi končno suha in v stalnem pre-pihu.

Štedimo s krmo. Pašo bomo razteg-nili, dokler bo le mogoče. Prvič si bo-mo s tem prištedili precej dela in še živini bomo storili dobroto. Tudi v hlevu bomo pokladali zelenje, dokler ga imamo še količkaj. S tem skrajša-mo drago zimsko krmljenje.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Poglej se!

Za največjo in najmočnejšo ograjo živalskega vrta je star severni medved, ki je bil že dolgo ves siten in nadložen, vendar eden najmočnejših, kar jih je bilo kdaj na živalskem vrtu, hodil vsak dan od jutra do večera neumorno sem in tja po kletki.

„Kako nespametno izrablja svojo moč,“ se je začudil kit, ki so ga bili šele nedavno pripeljali na živalski vrt. „Ali misli tale stari ropar za rešetko, da bo nemara še odkril kje kako luk-njo v ograji, da bi ušel in nato napa-del živali v svoji okolici?“

Ves v skrbeh je kit vprašal o tem nekega svojega starejšega tovariša.

„Nikakor, kletka je dovolj močna, in ne smeš misliti, da bi bil medved tak bebec,“ mu je tovariš odgovoril. „Nje-gov nemir je le spomin na daljave oceana in na neskončnost snežišč, ki jim je nekoč vladal. Tako si more pri tem romanju po kletki domišljati, da je še prav tako prost, kot je bil nekoč. Saj bi bil moral sicer v ujetništvu že zdavnaj znoreti ali celo umreti! Le ni-kar ne reci, da bi ne bilo mogoče ži-veti od domišljije! Mnogi med nami morajo tako živeti, če nočejo, da jih bo konec. Saj si tudi ne morejo dosti izbirati med pripomočki, ki bi jim u-tegnili olajšati njih usodo! Tu je sreč-na iluzija nemara še najboljša.“

Mladi kit je menil, da tovariša ni prav razumel. „Iluzija? Ali naj bi si nemara jaz domišljjal, da je tale bazen, ki sva v njem, Severno morje?“ je za-ničljivo odvrnil.

„Če to zmoreš, zakaj pa ne?“ se je glasil resnobi odgovor. „Mogoče bi ti to tudi pripomoglo, da bi tegale starega samotarja bolje razumel in se mu ne bi posmihal! Ali ne veš, da svoje bližnje najbolje razumeš tedaj, če spoznaš sam sebe in se zamisliš v svojo lastno osebo?“ (Š.)

Les v številkah. Največ gozdov ima-ta Azija in Južna Amerika, vsaka približno po 850 milijonov hektarjev, ali 28% vseh gozdov na zemlji. V Severni Ameriki je okroglo 650 milijonov ha ali 20%. Afrika ima okrog 300 milijonov ha, kar da skoraj 10%, evropski gozdovi merijo tudi okrog 300 milijonov ha ali dobrih 10%, dočim je v Avstraliji le nekaj nad 100 milijonov hektarjev lesa in znaša to komaj 4% vseh gozdov na zemlji.

V Lipskem so ustanovili inštitut za fotografiranje z barvami. Zavod pri-čne z delom 15. oktobra t. l. Inštitut se bo s sodelovanjem že obstoječega fotomehaničnega zavoda bavil s pro-blemom fotografiranja z barvami in njenega izkoriščevanja v grafični teh-niki.

Pravico na naziv gospa imajo gla-som odredb ministrstva za notranje za-deve z naprej v javnem življenju tudi vse nezakonske matere ter vse neomo-žene žene, ki so vzele kakšnega otroka za svojega.

Divji kostanj ni brez vrednosti. Go-vedo je treba nanj pripraviti in ga molznicne lahko dobijo do 5 kg dnevno, pitalno govedo pa celo do 10 kg. Težje se privadijo na divji kostanj ko-nji in ga smejo dobiti največ 3 kg na dan. Ovcam, kozam in svinjam daje-mo največ pol kg dnevno, pri čemer je treba paziti, da kostanj za svinje spa-rimo skupno s krompirjem. Govedo, konji, koze in ovce pa bolj volijo sve-ži sadež.

Poljski polži so nevarni škodljivci mlade ozimine. Pojavijo se v noč in ostajajo na površju do ranega jutra, nakar zlezejo v svoje jamice. Podne-vi vidimo njihove sledi v obliki sre-brnih nitk, ki preprezajo cele njive. Poljski polži so zelo občutljivi na-pram suši, zato potrošamo njive zve-čer ali zjutraj z apnenim dušikom, kainitom ali sveže gašenim apnom. Ži-vali se skušajo braniti z izločevanjem slinaste tekočine. Zato ponovimo tro-šenje po pol uri, nakar polži poginejo. Če se pojavijo v kletah ali shrambah, si pomagamo tudi z živinsko soljo ali s posodico, v katero smo nalili neko-liko piva.

Vas, ki pije samo kislavo vodo ter na-paja z njo živino in jo priliva rastli-nam, se nahaja pod Skoposko goro v Makedoniji in se imenuje Brnarce. Ker druge vode v bližini ni in je vrelc kislave vode jako močan, mora služiti vsem potrebam vaščanov.

Največji dinamometer na svetu je bil te dni natovljen na ladjo v tokijskem pristanišču, odkoder bo odpeljan v Korejo. Dinamometer je bil izdelan na Ja-ponskem in bo postavljen v novi elek-trični centrali Hondok na reki Jali. Dinamometer je težak 1100 ton, njegova kapaciteta pa znaša 120 tisoč kilova-tov. Delali so ga polna tri leta in ra-bili tri mesece, preden so ga natovo-rili na ladjo.

Par za smeh

Muzikant. Perč igra v vaški godbi na pozavno. Nekoč priredijo vaški gasilski koncert. Igrajo „Ave Marijo“. Perč pritiska na pozavno, kar le more. „Pianissimo, pianissimo“, miga kapel-nik k pozavni. Perč vzdihne: „Ne mo-rem. Te krasne note moram glasno zatrobiti!“

Pogodil ga je. Mlečnikove kokoši so vedno v sosedovem vrtu. Sosed Mrak se jezi na vse pretege, končno jo pogrunta. Drugi sosedje ga vpra-šujejo, kako da Mlečnikovih kokoši ni več na njegov vrt. Mrak veselo po-jasni: „Odkar sem nekoč položil na vrtno grede dvanajst jajc in jih zju-traj spričo Mlečnika pobiral, imam mir.“

Nepotrebno delo. Sodnik sprašuje obtoženca za osebne podatke. Obto-ženec pripomni: „Ali ni škoda časa, gospod sodnik, ko se vendar že tako dolgo poznavam?“

Dober odgovor. „Tako, s sekuro ste ubili psa“, je rekel sodnik kmetu. „Za-kaj pa niste šli nadenj s toporiščem, ko vas je napadel?“ — „Saj bi, go-spod sodnik, pa pes tudi mene ni z repom napadel.“

Delna obluba. „No, ti je sedaj ob-ljubila?“ — „Samo deloma. Odložila je odločitev za nekaj časa.“ — „Kako pa?“ — „Rekla je, da sem jaz zadnji, ki bi ga vzela za moža.“

Junak. Janezek je šel namesto v šolo v gozd. Domov vračajočega sre-ča sestra in ga karajoče vpraša: „Pa se nič ne bojiš očeta?“ — Janezek od-vrne: „Nič, saj so si večeraj zlomili roko.“

Pri zdravniku. „Torej, gospodična, preiskal sem vas in nisem našel ničesar resnega. Vesel bi bil, če bi imel vaše srce.“ — Gospodična zardi in za-jeclja: „Pprossim, gospod doktor, jje še prosto.“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospo-darsko društvo za Slovence na Koroškem. — **Tiskarna** J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. Veljavna je inseratna tarifa 1.